

Bestuursrapportage

Januari – augustus 2023

1. Inleiding

Via de bestuursrapportage wordt het algemeen bestuur tweemaal per jaar geïnformeerd over de stand van zaken van de afgesproken resultaten in de begroting. Het dagelijks bestuur legt daarbij verantwoording af over de afwijkingen ten opzichte van de begroting, waarbij de inhoudelijke verantwoording wordt getoetst door de bestuurscommissies.

De afgelopen jaren stonden de bestuurlijke rapportages in het teken van crisistaken. Inmiddels zijn deze crisistaken bijna regulier geworden: de coördinatie van de opvang van ontheemden en crisisnoodopvang loopt onverminderd door terwijl er voor COVID-19 een najaarscampagne voor vaccineren plaatsvindt. Hoewel de crisistaken dus nog steeds onderdeel zijn van onze dagdagelijkse werkzaamheden, hebben we ons vizier de afgelopen periode steeds verder verlegd naar de oorspronkelijke taken van Veiligheidsregio Fryslân.

In de eerste bestuursrapportage van 2023 is aangegeven dat het jaar 2023 in het teken zou staan van 'tempo maken', en dat is gelukt: projecten zijn weer opgepakt en versneld, en de werkzaamheden die tijdens de crises zijn blijven liggen, halen we in. U ziet dit onder meer terug in het benutten van de bestemmingsreserves.

Daarnaast spelen bij de organisatieonderdelen diverse thema's die veel inspanning vergen van onze organisatie. Zo wordt bij de GGD, in opdracht van de bestuurscommissie Gezondheid, ingezet op de ontwikkelingen die voortkomen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarnaast wordt er binnen het programma JGZ 3.0 gewerkt aan een flexibel en integraal JGZ-dienstverleningsaanbod voor kinderen van -9 maanden tot 18 jaar.

Bij het onderdeel veiligheid wordt invulling gegeven aan de landelijke opdracht om de crisisbeheersing en de regionale- en landelijke informatiepositie te versterken. Daarnaast staat 2023 in het teken van het hervatten van de eerste tranche van de bouwagenda. De aanbestedingen voor de locaties Langweer, Makkum en Drachten zijn inmiddels afgerond, zodat spoedig over kan worden gegaan tot de voorbereidingen op het (ver)bouwen van deze kazernes.

Financiële beschouwing

Algemeen

Op het gebied van financiën ontstaat een gemengd beeld: enerzijds constateren wij een forse, en naar verwachting structurele, stijging van de kosten van huisvesting, materieel en energie. Anderzijds hebben we een aantal meevallers. Onze kapitaallasten vallen bijvoorbeeld lager uit, omdat de investeringsagenda vertraging heeft opgelopen. Daarnaast hebben we aanvullende structurele BDUR-middelen verkregen die vanwege de late bekendmaking (nog) niet volledig zijn ingezet.

Vanwege het gemengde beeld is het fundamenteel dat we de ontwikkelingen op onze organisatie scherp monitoren en dat wij continu onze prioriteiten blijven afwegen. Een van de acties die daarbij bestuurlijk is afgesproken betreft het project doorlichting begroting. Bij deze doorlichting wordt de begroting kritisch doorgelicht, met als doel: kansen en risico's identificeren. De uitkomsten van de doorlichting zullen ultimo 2023 worden gepresenteerd aan het algemeen bestuur.

Prognose resultaat

In deze tweede bestuursrapportage rapporteren wij over de begroting 2023 na eerste wijziging. Deze wijziging stelde het algemeen bestuur op 13 juli gelijktijdig met de jaarrekening 2022 en de begroting 2024 vast.

In de prognose is een onderscheid gemaakt tussen het 'reguliere resultaat' en het 'resultaat na cao-effect.' In de financiële verordening is het leidende principe afgesproken dat het cao-effect wordt verrekend met de gemeentelijke bijdrage. Gezien het verwachte positieve resultaat over 2023 stellen wij voor om af te wijken van dit leidende principe en het cao-effect in 2023 niet te verrekenen via de gemeentelijke bijdrage. Hiermee wordt in 2023 een lastenverzwaring voor gemeenten voorkomen. Voor de jaren 2024 e.v. wordt een separaat voorstel aan het bestuur ingediend.

Programma	Prognose regulier resultaat	Prognose resultaat organisatie	Prognose incl. doorbelasting organisatie	Effect cao	Prognose na cao-effect	Prognose na mutatie egalisereserve
Gezondheid	124.500	57.000	181.500	1.546.000	-1.364.500	-
Crisisbeheersing	820.000	8.500	828.500	242.500	586.000	-
Brandweer	2.209.000	83.000	2.292.000	1.590.500	701.500	-
Totaal	3.153.500	148.500	3.302.000	3.379.000	- 77.000	-

Verwerking van het resultaat na cao-effect

De administratieve verwerking loopt via de egalisereserve. Dit ontstaat doordat het reguliere resultaat op totaalniveau (nagenoeg) voldoende is om het effect op te vangen, maar zoals uit de tabel blijkt, dit niet voor ieder afzonderlijk organisatieonderdeel geldt. In de tweede begrotingswijziging is deze administratieve verwerking opgenomen en wordt voorgesteld om het resterende saldo van € 77.000 te dekken vanuit de egalisereserve.

Toelichting financiële afwijkingen

Het *reguliere resultaat* wordt als volgt verklaard:

- Het positieve resultaat voor gezondheid wordt met name veroorzaakt door voordelen bij reizigersadvies, medische milieukunde en tbc-bestrijding. Daar staan nadelen op het gebied van huisvesting, forensische geneeskunde en inspectie kinderopvang tegenover.
- De onderschrijding bij crisisbeheersing wordt met name veroorzaakt door het later invullen van vacatures, met name op de functies die zijn opengesteld vanuit de aanvullende BDUR-middelen.
- Bij de brandweer is sprake van incidentele voordelen op de bouwagenda en de overige kapitaallasten. Ook hier zijn echter een aantal nadelen: voornamelijk op het gebied van huisvestingskosten, energiekosten en kosten voor materieel en materiaal.
- Het resultaat bij organisatie wordt met name veroorzaakt door het later invullen van vacatures. Daar staan hogere kosten voor gas en elektra tegenover. Dit resultaat wordt, zoals is afgesproken bij begroting 3.0, naar rato toegekend aan de programma's.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de programmateksten.

Scenario 3

Bij de kaderbrief 2024-2027 is afgesproken het effect van de inflatie van de materiële kosten conform het afgestemde 'scenario 3' te verrekenen. Daarbij is de toezegging gedaan om in de bestuursrapportage een 'tussenstand' te geven van het effect van dit scenario.

Het te verrekenen bedrag op basis van scenario 3 bedraagt € 2,2 miljoen. Dit betreft het incidenteel door de gemeenten bij te storten bedrag over de volledige beschouwingsperiode van de jaren 2022 - 2024. De definitieve uitkomst is medio 2024 bekend.

2. Programma overstijgende onderwerpen

Cao

Op 14 april 2023 stemden de leden van de algemene vergadering van de werkgeversvereniging samenwerkende veiligheidsregio's (wvsv) unaniem in met het arbeidsvoorwaardenakkoord. De cao voor het personeel in dienst van veiligheidsregio's is daarmee definitief en loopt van 2 januari 2023 tot 1 mei 2024. In de tweede begrotingswijziging is de uitwerking van de cao op de begroting 2023 van Veiligheidsregio Fryslân meegenomen.

Procesgericht werken

De komende jaren willen we ons werk voor de inwoners van Fryslân nog beter doen, zodat we problemen nog meer kunnen voorkomen in plaats van verhelpen. Procesgericht werken is een hulpmiddel hierbij en daarom is dit als VRF-brede ambitie opgenomen in onze Meerjarenkoers 2023-2026. In 2023 wordt het fundament voor procesgericht werken binnen VRF gelegd. Concreet betekent dit dat er wordt gewerkt aan het procesmodel, de rollen en procesconventies worden uitgewerkt, de voorbereidingen voor de aanschaf van een procestool worden gedaan en het implementatie- en veranderplan voor 2024 t/m 2026 wordt opgesteld. Het project loopt volgens planning. Vanaf 2024 gaan we 'leren door te doen' en aan de slag met verbetertrajecten waarin processen onder de loep worden genomen en worden verbeterd.

Informatieveiligheid

De eindevaluatie van het project 'Versnellingsplan BIO' uit 2022 is met enkele aanbevelingen vastgesteld, daarmee is het project formeel afgerond. Het 'Dreigingsbeeld informatieveiligheid 2023-2024' is eveneens vastgesteld. In het dreigingsbeeld zijn de belangrijkste dreigingen voor VRF op gebied van informatieveiligheid uitgewerkt. Hierin zijn geen acute dreigingen naar voren gekomen. Het dreigingsbeeld en het hierin opgenomen versterkingsplan vormen de basis voor de doorontwikkeling van informatieveiligheid bij VRF.

Veiligheidsregio's werken op landelijk nivo samen aan de verwerving van CERT (Computer Emergency Response Team) en SOC (Security Operations Centre) diensten. Voor de CERT dienst voor Veiligheidsregio's heeft de afgelopen periode een gezamenlijke aanbesteding gelopen. Aan GGD-zijde zijn wij hiervoor al sinds 2022 verbonden aan (Zorg) Z-CERT.

3. Programma gezondheid

Afwijkingen ten opzichte van de begroting

Op basis van de realisatie over de eerste acht maanden wordt voor het programma gezondheid een voordelig saldo geprognoseerd van ongeveer € 124.500. De belangrijkste negatieve afwijkingen van de begroting betreffen:

- Huisvesting (€ 225.000): het nadeel bij huisvesting is een gevolg van gestegen huurprijzen en gestegen tarieven voor gas en elektra.
- Forensische geneeskunde (€ 163.000): bij forensische geneeskunde is sprake van extra kosten voor de inzet voor de Noordelijke samenwerking (projectleider), coördinatie en het opleiden van forensisch artsen. In de huidige tarieven voor forensische geneeskunde is geen rekening gehouden met deze extra kosten.
- Inspecties kinderopvang (€ 181.000): het nadelig saldo is een gevolg van langdurige ziekte en de noodzaak om personeel te vervangen. Verder heeft de afgesloten cao en het niet wijzigen van het tarief financieel een negatief effect.

Deze nadelen worden gecompenseerd door voordelen bij reizigersadvies, medische milieukunde en tbc-bestrijding. Het voordeel bij reizigersadvies is een gevolg van het herstel van de reismarkt na de coronaperiode. De voordelen bij medische milieukunde en tbc-bestrijding hangen samen met vacatureruimte.

Voor het zogenoemde aanvullend pakket worden de afgesproken activiteiten/producten bij gemeenten in rekening gebracht op basis van tarieven. Dit geldt ook voor toezicht kinderopvang, waarbij financiering plaatsvindt op basis van een tarief per inspectie-uur. In de eerste bestuursrapportage is gemeld dat de afgesloten cao bij ongewijzigde tarieven financieel een negatief effect heeft. Dit betreft een incidenteel effect voor 2023, voor 2024 worden de tarieven aangepast. Op basis van de realisatie over de eerste acht maanden is de verwachting dat het negatieve effect kan worden opgevangen binnen het financiële kader van de begroting 2023.

Ontwikkelingen en risico's die kunnen leiden tot afwijkingen

Friese Preventie Aanpak (FPA)

De Friese Preventieaanpak wordt in de komende maanden doorontwikkeld om te komen tot een advies voor de gewenste preventie infrastructuur in Fryslân. Naast de inhoudelijke doorontwikkeling, wordt er gewerkt aan een voorstel voor financiële dekking van de FPA vanuit de SPUK - IZA middelen, gericht op de regionale samenwerking op preventie in Fryslân.

Tijdens het werkbezoek van de staatsecretaris Maarten van Ooijen op 26 juni jl. is benadrukt dat van Ooijen graag ziet dat de Friese Preventieaanpak als inspiratie dient voor andere regio's in Nederland en daarbij kan rekenen op steun van VWS. Hier zal door VWS samen met FPA en de verschillende bestuurders een vervolg aan gegeven worden.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Op 9 februari 2023 heeft de Bestuurscommissie opdracht verleend aan de GGD om een regierol te vervullen t.a.v. de regionale opgaves van GALA en om de individuele gemeenten op maat te ondersteunen bij het maken van een integraal plan van aanpak. Hiertoe is een 'projectteam GALA' ingericht.

De inzichten betreffende de regionale opgaves zijn in de BcG van juni gedeeld met de gemeenten. De inrichting van de preventie-infrastructuur krijgt verder vorm binnen het netwerk van de Friese Preventieaanpak. Bij de regionale inrichting van ketenaanpakken werkt GGD Fryslân samen met ROS Friesland en De Friesland. Vervolgstappen (o.a het regelen van financiering op basis van de SPUK IZA) worden gezet in samenspraak met de gemandateerde gemeente Smallingerland en de FrIZA-groep. De overige vraagstukken rond ketenaanpakken en mogelijke taken voor de GGD worden

momenteel onderzocht.

Alle gemeenten moeten, om in aanmerking te komen voor de middelen uit de brede SPUK GALA, eind september een integraal plan van aanpak indienen. Als hulp bij het opstellen van het GALA plan van aanpak stuurt de GGD aan de Friese gemeenten een periodieke GALA-nieuwsupdate met daarbij bouwstenen betreffende alle GALA-doelen en ketenaanpakken. Alle gemeenten ontvangen daarnaast naar behoefte ondersteuning van de eigen GGD-beleidsadviseur.

In het najaar wordt bekeken hoe de inhoudelijke bijdrage van GGD Fryslân zowel lokaal als regionaal geborgd kan worden in de staande organisatie.

Derde levensfase/wiis

Het expertteam ouderen werkt aan de verdere uitdraging van de ontwikkelde visie 'Fitaal Wiis', inclusief het waardeerperspectief. Ook wordt gewerkt aan het concretiseren van deze visie voor implementatie waar vanuit SPUK14 extra middelen beschikbaar voor zijn. In twee Friese gemeenten wordt het projectleiderschap voor de ketenaanpak valpreventie geïmplementeerd en is een regionale projectleider valpreventie bezig met het vormen van een provinciale werkgroep valpreventie. Verder is het team bezig met plannen voor de borging van vitaal ouder worden binnen de GGD op lange termijn. Omdat de doelgroep Wiis nog steeds een nieuw thema is in publieke gezondheidszorg is extra aandacht nodig om dit op provinciaal niveau uit te rollen.

Mentale gezondheid en verzuim

De vraag naar verzuimbegeleiding op de VO-scholen is toegenomen, waardoor er soms wachttijden ontstaan. Dit is onwenselijk, omdat verzuim vaak een belangrijk signaal is van (beginnende) problematiek. Bij een blijvend hoge vraag zullen er vervolgstappen gezet worden. Daarbij wordt er ook onderzocht of we in samenwerking met partners een meer op schoolaanwezigheid gerichte verzuimaanpak kunnen implementeren.

Jeugdgezondheidszorg - programma JGZ 3.0

GGD Fryslân biedt JGZ aan kinderen van -9 maanden tot 18 jaar. Het JGZ Dienstenaanbod is het totaal aan contacten en activiteiten die direct betrekking hebben op de klantreis van de jeugdige en/of ouder. Een passende samenstelling en inzet van het JGZ Dienstenaanbod is nodig om aan het doel van de JGZ en de taken vanuit de Wet Publieke Gezondheid te voldoen.

De afgelopen maanden is er binnen het programma JGZ 3.0 gewerkt aan een flexibel en integraal JGZ-dienstverleningsaanbod voor kinderen van -9 maanden tot 18 jaar, waarmee GGD Fryslân de ambitie naar een flexibele en toekomstbestendige JGZ kan realiseren. Na besluitvorming in oktober zullen er een aantal vervolgtrajecten worden gestart zoals taakherziening, bijvoorbeeld door de inzet van verpleegkundig specialisten, en andere implementatievraagstukken. Tevens zal er regulier onderhoud worden gepleegd aan de functiewaardering en ingezet worden op taakherschikking.

In het najaar zal ook worden gestart met het project Optimalisatie Contactmomenten, waarbij het gaat om uniforme registratie. Dit is voorwaardelijk voor het verkrijgen van goede en betrouwbare data.

Jeugdgezondheidszorg – implementatie maternale griepvaccinatie

De Jeugdgezondheidszorg gaat vanaf 15 oktober 2023 starten met het aanbieden van de griepvaccinatie aan zwangere vrouwen zonder medische indicatie die 22 weken of langer in verwachting zijn. In samenwerking met een multidisciplinair team is er hard gewerkt aan de inrichting van het primaire proces waaronder registratie, communicatie, deskundigheidsbevordering en logistiek. Hetzelfde team houdt zich ook bezig met de voorbereidingen van de implementatie van de rotavirusvaccinatie vanaf januari 2024.

Epidemiologie (coronamonitor)

Eind 2022 is een extra onderzoek uitgevoerd in het kader van corona: de Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (CGM V&O). Bijna 40.000 Friezen van 18 jaar en ouder hebben een uitnodiging voor deelname gekregen, 12.500 hebben meegedaan aan het onderzoek. De respons, 32%, ligt wat lager dan bij eerdere Gezondheidsmonitoren van GGD Fryslân onder deze doelgroep.

Op 20 juni zijn de eerste resultaten van het onderzoek gepubliceerd. Gemeentelijke cijfers zijn een dag eerder door de GGD aan de gemeenten verstrekt. Na de zomer volgen de cijfers op gebiedsniveau.

Uit de CGM V&O blijkt dat de ervaren gezondheid, zowel in Nederland als in Fryslân, gedaald is. In 2016 gaf 79% aan een (zeer) goed ervaren gezondheid te hebben, in 2022 is dat nog 72%. Fryslân blijft nog wel een van de provincies met het hoogste percentage inwoners met een (zeer) goed ervaren gezondheid. De achteruitgang in ervaren gezondheid is groter bij mensen die aangeven moeite te hebben met rondkomen. Deze groep is de afgelopen jaren bovendien groter geworden. In Fryslân heeft 16% van de inwoners enige tot grote moeite met rondkomen. Daarnaast wordt ook door dit onderzoek bevestigd dat de mentale gezondheid slechter is en dat vooral jongvolwassenen (18-24 jaar) het moeilijk hebben.

Op dit moment lopen er verschillende initiatieven bij GGD Fryslân om te kijken hoe deze ontwikkelingen opgepakt gaan worden. De oprichting van een coalitie rondom én de ontwikkeling van een integrale aanpak rondom mentale gezondheid is daar één van.

Maatschappelijke zorg - wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

De Wams, een aanvulling op de Wet maatschappelijke ondersteuning, beoogt een betere zorg voor inwoners met meervoudige complexe problematiek. De beoogde inwerkingtreding van de wet op 1 januari 2024 is met in ieder geval een half jaar uitgesteld.

In de Wams is de expliciete taak opgenomen zorg te dragen voor een meldpunt waar dergelijke signalen kunnen binnenkomen. De Friese gemeenten hebben hier zorg voor gedragen met de inrichting van het meldpunt Zorgwekkend gedrag van GGD Fryslân.

Forensische geneeskunde - personeelsschaarste en beloningsstructuur

De huidige personeelsschaarste en beloningsstructuur kan het op termijn moeilijk maken om goed gekwalificeerd personeel te behouden of te krijgen. Door professionalisering van het vak Forensische Geneeskunde wordt er tevens meer expertise gevraagd. Met de landelijke opdracht van politie en justitie (waaronder het afnemen van bloedproeven) is het takenpakket van forensische geneeskunde vergroot. Om zowel lijkschouw als overige taken binnen forensische geneeskunde te kunnen blijven doen, wordt soms overgegaan op het inhuren van personeel. Dit zijn veelal ZZP-ers. Deze zijn duurder dan eigen personeel. Daarnaast ligt een landelijk verzoek bij het Ministerie J&V voor extra geld voor forensische geneeskunde om het vak verder te professionaliseren en de expertise van artsen te vergroten. Naar verwachting komen er aanvullende gelden via het Gemeentefonds voor de lijkschouwingen.

Infectieziektebestrijding - Corona

GGD Fryslân heeft de afgelopen periode uitvoering gegeven aan de opdracht van het ministerie van VWS. Een basis vaccinatiecapaciteit en mogelijkheden voor het vaccineren van niet mobiele thuiswonenden en instellingen zijn beschikbaar. Het ministerie heeft onlangs besloten om in het najaar (9 okt – 31 dec 23) een nieuwe vaccinatieronde tegen COVID-19 te organiseren voor specifieke doelgroepen. GGD Fryslân dient hier uitvoering aan te geven. Voor de uitvoering van deze vaccinatiecampaigned is voor 2023 een SPUK-regeling. GGD GHOR Nederland gaat met VWS in overleg over financiering voor 2024 mocht de campagne uitlopen. Daarnaast is het de verwachting dat er bij de GGD een basis faciliteit moet blijven bestaan. Hierover is GGD GHOR Nederland ook met VWS in gesprek.

Infectieziektebestrijding - pandemische paraatheid

Onlangs is de kamerbrief 'structurele versterkingen van de pandemische paraatheid van de publieke gezondheid en infectieziektebestrijding' uitgegaan en zijn de structurele middelen opgenomen in de voorjaarsnota. Wat betreft de val van het kabinet is het onduidelijk wat de gevolgen zijn voor het beleidsprogramma pandemische paraatheid, waar de versterking van IZB en pandemische paraatheid onderdeel vanuit maken. VWS voorziet op dit moment dat ze gewoon door kunnen met de onderwerpen uit het beleidsprogramma. We zijn dan ook in afwachting van de specifieke invulling van de structurele gelden na 2025.

Toezicht

Door personele omstandigheden (langdurige ziekte) is het dit jaar niet mogelijk om de volledige inspectienorm (100%) te realiseren. Het merendeel van de inspecties wordt wel volgens planning uitgevoerd. Bij 10 van onze gemeenten wordt 9 tot 18% van de geplande locaties dit jaar niet geïnspecteerd. De inspecties die niet zijn uitgevoerd worden met prioriteit uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2024, rekening houdend met de risicoprofielen.

4. Programma Crisisbeheersing

Afwijkingen ten opzichte van de begroting

Over 2023 verwacht Crisisbeheersing een onderschrijding van € 820.000. De extra BDUR-middelen zorgen voor een toename van de begroting van crisisbeheersing van € 1,3 miljoen. De prognose is dat per einde jaar daarvan plusminus € 1,1 miljoen is besteed: op dit onderdeel blijft daarmee naar verwachting € 225.000 over. Daarnaast is sprake van een incidentele vrijval van kapitaallasten van € 100.000 en levert de loon- en prijscompensatie op de BDUR-middelen een resultaat van € 243.000 op.

Op de reguliere begroting is de verwachting dat per einde jaar € 125.000 overblijft. Redenen hiervoor zijn gelegen in de formatie (vacatures later ingevuld, functies lager ingeschaald) en piketvergoeding.

Stand van zaken

Formatie afdeling Crisisbeheersing uitgebreid

Met ingang van 2023 hebben de 25 Veiligheidsregio's in Nederland extra middelen van het Rijk ontvangen voor het versterken van (boven)regionale en landelijke crisisbeheersing en informatiepositie. De gelden zijn ingezet om afdeling Crisisbeheersing te versterken. Hiermee zijn we regionaal robuuster en kunnen we actief ons deel bijdragen aan bovenregionale en landelijke crisisbeheersing.

Toekomstverkenning Veiligheid

Samen met Planbureau Fryslân – en diverse samenwerkingspartners - zijn Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân een project gestart om een landelijke toekomstverkenning van het NIPV te vertalen naar de situatie in Fryslân. Op basis van trends en ontwikkelingen worden uiteindelijk vier scenario's geschetst. In de bestuurscommissie Veiligheid van 4 oktober wordt het eindresultaat opgeleverd. Met de vier scenario's gaan we aan de slag om focus voor crisisbeheersing in Fryslân te bepalen.

Bezetting en vakbekwaamheid crisisorganisatie

De piketgroepen van de crisisorganisatie zijn in voldoende mate bezet en 24/7 paraat.

Na jaren van crisis waar vakbekwaamheidsactiviteiten onder druk kwamen te staan is in het eerste deel van 2023 weer een volledig vakbekwaamheidsprogramma uitgevoerd. Onder andere zijn op het jaarthema 'incidentbestrijding op het water' vier grote vaartuigoefeningen geweest.

Inzetten van de crisisorganisatie

GRIP

11 maart: GRIP-1 in Oosterwolde, explosie flatwoning

1 april, GRIP-1 in Dokkum, zeer grote brand bovenwoning in het centrum

13 augustus, GRIP-1, uitval stroom Vlieland

15 augustus, GRIP-1, grote brand appartementengebouw Vlieland

Geen GRIP

Daarnaast is de crisisorganisatie actief geweest bij storm Poly en bij de brand aan boord van het autoschip Fremantle Highway op de Noordzee, ter hoogte van Ameland.

Deelplannen Bevolkingszorg en Crisiscommunicatie

Door het vaststellen van de twee deelplannen Bevolkingszorg en Crisiscommunicatie is een belangrijke stap gezet in het verhogen van de kwaliteit van de crisisorganisatie. Door crisiscommunicatie in te richten als een eigenstandig proces sluiten we beter aan én kunnen we efficiënter en effectiever inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen m.b.t. informatie en communicatie tijdens een crisis.

Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg

Naar aanleiding van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's is in opdracht van het Veiligheidsberaad een landelijke werkgroep ingesteld om een uniform kwaliteitsniveau voor Bevolkingszorg (inclusief Crisiscommunicatie) te maken. In maart 2023 heeft het Veiligheidsberaad haar eindadvies toegestuurd aan de 25 Algemene Besturen van de Veiligheidsregio's met het verzoek om hiermee in te stemmen. Het eindadvies vraagt een duidelijke regierol van het bestuur van de Veiligheidsregio en de coördinerend gemeentefunctionaris, zet in op geaccrediteerde opleidingen en examens voor acht kernfuncties en vraagt Veiligheidsregio's het kwaliteitsniveau te monitoren en deze jaarlijks te verantwoorden aan het bestuur en het Veiligheidsberaad.

VRF voldoet bij crisisopschaling aan Toetsingskader Inspectie J&V

Jaarlijks levert VRF in het kader van het Periodieke Beeld Rampenbestrijding en Crisisbeheersing een zogenaamde "rode dradenanalyse" aan bij de Inspectie J&V. De Inspectie heeft ons meegedeeld dat de operationele prestaties van onze crisisorganisatie – over de jaren 2019 tot en met 2022 – tijdens crisisopschaling voldoen aan de basisvereisten uit het Toetsingskader van de Inspectie.

Jaarwisseling '22-'23 én voorbereiding jaarwisseling '23-'24

VRF heeft op verzoek van het bestuur een overzicht gemaakt van de oud&nieuw evaluaties 2022/2023 van gemeenten en hulpdiensten. Het beeld was dat de jaarwisseling '22-'23 op het gebied van openbare orde en veiligheid positief anders is verlopen dan voorgaande jaren. Een goed voorbereide jaarwisseling draagt bij aan een rustiger verloop en een lager schadebedrag. Naar aanleiding hiervan heeft het bestuur gevraagd een vooruitblik te doen naar oud&nieuw 2023/2024. Uit de gemeentelijke evaluaties blijkt dat in de voorbereiding "Communicatie, Multidisciplinaire afstemming, Inzetten beveiliging en Beleid & Prioriteit" de belangrijkste punten zijn. Gezamenlijke voorbereiding op oud&nieuw wordt weer gestart eind Q3.

Crisisbeheersing bij overstromingen

Het bestuur heeft eerder de impactanalyse hoogwater vastgesteld. Deze impactanalyse vormt nu de input voor het uitwerken van evacuatiestrategieën en handelingsperspectieven. Een eerste stap hierin is dit op te stellen voor Ameland en de Waddenzee kustzone. Het resultaat hiervan is input voor de andere gemeenten in Fryslân. Daarnaast is er ook de Integrale waterveiligheidsstrategie Waddeneilanden (Deltaprogramma) In het Deltaprogramma 2021 is opgenomen dat voor elk Waddeneiland een integrale waterveiligheidsstrategie zal worden opgesteld voor hoogwater en overstromingen. Inmiddels is er een rapportage opgesteld naar aanleiding van uitgevoerde pilots voor een binnendijks gebied (Ameland) en voor een buitendijks gebied (Vlieland). De colleges van de gezamenlijke Waddeneilanden hebben naar aanleiding van deze pilots een vervolgoopdracht verstrekt om voor de andere eilanden een vergelijkbare rapportage op te stellen.

Inzetkader NL-Alert 3-Noord aangepast in verband met onbereikbaarheid Twitter

In de Friese NL-Alertberichten verwezen we tot medio 2023 altijd naar het Twitterkanaal van Brandweer Fryslân of Veiligheidsregio Fryslân voor meer informatie over het incident. Door de ontwikkelingen bij Twitter is dit niet meer wenselijk. Zo was Twitter in juni/juli een periode niet toegankelijk voor mensen die geen Twitteraccount hebben. Informatie over een crisissituatie moet altijd toegankelijk zijn voor iedereen. Daarom is het inzetkader voor NL-Alert 3-Noord in overleg met Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe en Meldkamer Noord-Nederland aangepast. Alle drie de regio's, dus ook VRF, zorgen voor een eigen platform (zoals een eigen website) waarnaar kan worden verwezen in een NL-Alert. Voor Fryslân is dat www.fryslanveilig.nl.

5. Programma Brandweer

Afwijkingen ten opzichte van de begroting

Het verwachte resultaat voor de brandweer bedraagt na bestemming € 2,2 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door incidentele voordelen op de bouwagenda en de investeringsplanning. Dat laatste ontstaat grotendeels door langere levertijden op tankautospuitten, waardoor deze investeringen in de planning doorschuiven. Ditzelfde geldt voor de geplande levering van het operationeel uniform. Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) verzorgt dit voor Brandweer Nederland, en kampt met productietegenslagen. Een deel van de levering schuift door naar volgend jaar. Ook is sprake van een aantal nadelen: voornamelijk op het gebied van huisvestingskosten, energiekosten en kosten voor materieel en materiaal.

Ontwikkelingen en risico's die kunnen leiden tot afwijkingen

Prijsstijgingen

De prijzen voor grondstoffen blijven turbulent als gevolg van diverse maatschappelijke ontwikkelingen. Met name op het gebied van huisvesting en materieel zien we grote prijsstijgingen, en dan specifiek op de kosten voor onderhoud, onderdelen, materiaal en materieel. Op energiekosten (gas, elektra en brandstof) verwachten we te overschrijden. Het verbruik laat zich lastig voorspellen doordat we nog geen eindafrekening met het verbruik van vorig jaar hebben ontvangen. Vanwege continuïteitsproblemen bij onze leverancier De Vrije Energieproducent (DVEP) is de eindafrekening nog niet bekend. Daarnaast kennen we op een aantal contracten nog steeds onzekerheden, aangezien de indexering daarvoor nog niet definitief is afgestemd. Denk daarbij aan de contracten voor restauratieve voorzieningen en de verzekering van vastgoed.

PFAS-houdend blusschuim

Over de impact van PFAS-houdende middelen in het milieu is steeds meer duidelijk. De afgelopen jaren zijn wij daarom gestart met het uitfasen van PFAS-houdend blusschuim. De kennis over dit blusmiddel en de stoffen die daarin zitten, en regelgeving over het gebruik ervan is evenwel in snelle ontwikkeling. Dit heeft ervoor gezorgd dat we op dit moment nog meer blusschuimsoorten afstoten. De aanwezige voorraden zullen moeten worden afgevoerd en uiteindelijk vernietigd, en gebruikte materialen moeten grondig worden gereinigd. De impact hiervan op de continuïteit van onze incidentbestrijding lijkt klein, omdat inzetten met dit type schuim weinig voorkomen en er alternatieven voorhanden zijn. De financiële impact van deze inspanningen is nog niet bekend.

Voor onze meer specialistische schuimblussing (bijvoorbeeld voor het afdekken plasbranden, chemische industriebranden etc.) maken we gebruik van een zogenaamde schuimblushaakarmbak. De komende periode gaan we over tot vervanging van dit voertuig en ook hierbij wordt gekeken naar hoe we met alternatieve schuimsoorten tot dezelfde resultaten kunnen komen. Dit vraagt nader onderzoek. De financiële implicaties hiervan zijn nog niet volledig inzichtelijk.

Tot slot, als gevolg van de PFAS-discussie zijn we onlangs door zowel Provincie Fryslân, als de gemeente Leeuwarden benaderd. Zij gaan onderzoek doen naar de bodemgesteldheid op kazerneterreinen of andere locaties waar blusschuim gebruikt zou zijn. Hoewel er niet structureel met blusschuim wordt geoefend en er geen registratie is van waar PFAS-houdend blusschuim is ingezet, zullen we natuurlijk meewerken aan deze onderzoeken. De eventuele impact van de uitkomsten van deze onderzoeken is thans niet te overzien.

Stand van zaken overige resultaten

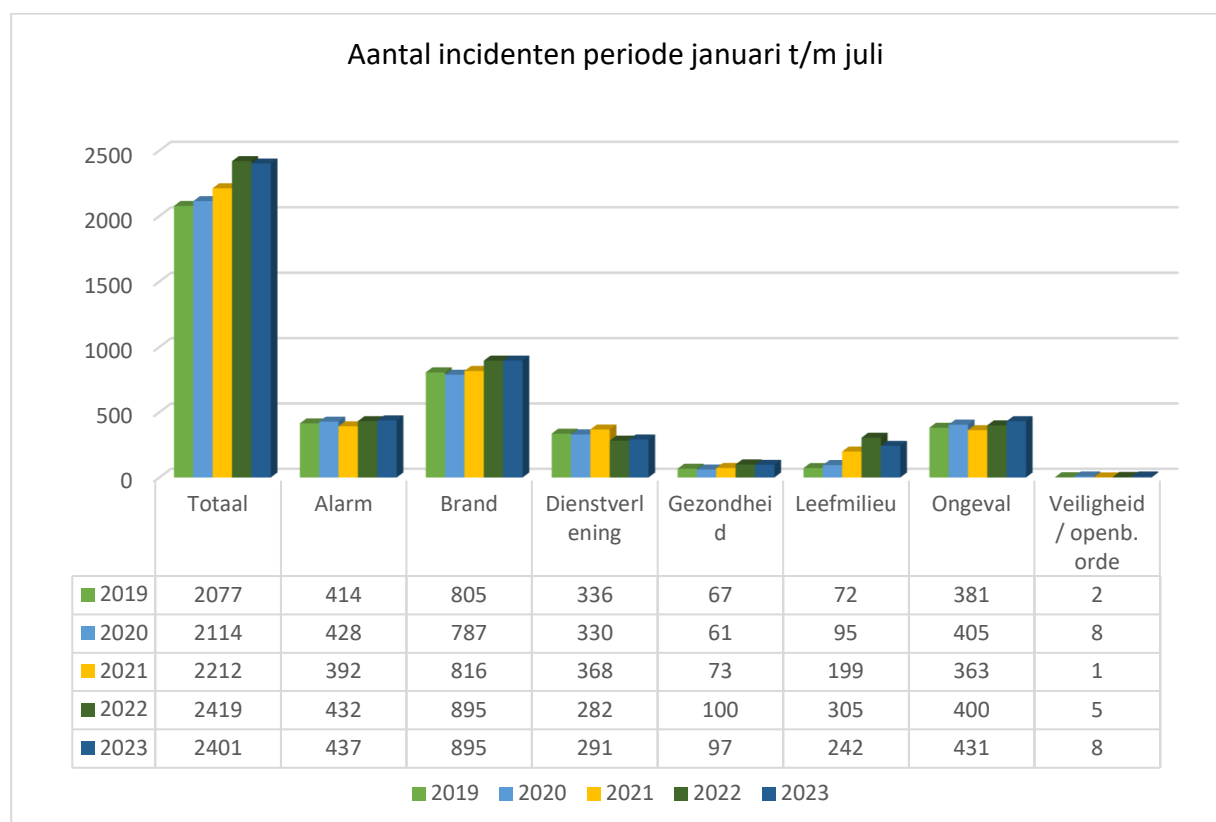
Repressie

Van januari tot en met juli is Brandweer Fryslân in totaal 2401 keer gealarmeerd. Dit is vergelijkbaar met het aantal alarmeringen in dezelfde periode vorig jaar. Wanneer verder op de meldingsclassificaties uit onderstaande grafiek wordt ingezoomd, is in juni een piek te zien in het aantal alarmeringen met de classificatie buitenbrand. Vorig jaar was dat in de zomermaanden ook het geval, maar ten opzichte van de jaren daarvoor is er sprake van een stijging.

Voor storm Poly in juli jl. werd code rood afgegeven. Het leidde niet tot een opvallend aantal meldingen, zoals vorig jaar bij storm Eunice wel het geval was. In het zuidwesten van de provincie zijn collega's die dag daarentegen erg druk geweest met de stormschade.

Het aantal grote branden dat elkaar begin van de zomer opvolgde is daarnaast noemenswaardig. Dat er continu een beroep op onze vrijwilligers kon worden gedaan verdient een groot compliment. De brand in het hotel op Vlieland was een uitzonderlijke logistieke operatie die zonder de snelle hulp van externe partners als KNRM en Rederij Doeksen niet had kunnen slagen. Dit is bij uitstek het voorbeeld dat Brandweer Fryslân een echte netwerkorganisatie is.

Er zijn ook incidenten geweest waarbij dodelijke slachtoffers te betreuren zijn. Soms hebben incidenten een enorme impact op het brandweerpersoneel. Onderlinge steun en collegiale opvang is essentieel om dit goed te kunnen verwerken. Het Team Collegiale Opvang (TCO), dat ook het eerste nazorggesprek aan betrokken hulpverleners verzorgt, wordt hierbij steeds vaker ingeschakeld. Bovendien is onder de naam Red Support een initiatief gestart waar (oud-)brandweermensen op informele bijeenkomsten elkaar kunnen steunen door met elkaar in gesprek te gaan.

Natuurbrandbeheersing

In juni ondertekenden we het Convenant Natuurbrandbeheersing Fryslân met vijf natuurbeheerorganisaties, Provincie Fryslân, en twaalf Friese gemeenten waar een hoog risico op natuurbranden is. Met het tekenen van dit convenant onderstrepen de partijen het belang om samen te werken aan het voorkomen en bestrijden van natuurbranden. Ook hebben we kaders vastgesteld voor het verwerven van terreinvaardige tankautospuiten. Uitgangspunt is dat er uniforme voertuigen worden aangeschaft die zowel op de eilanden als op de vaste wal ingezet kunnen worden. Tot slot, de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak gaat in Gaasterland nog steeds volgens planning en is bijna afgerond. Met het Blauwe Bos en Opsterland wordt gestart.

Vakbekwaamheid

Het werven van nieuwe vrijwilligers verliep de afgelopen periode voorspoedig. Zelfs zo voorspoedig dat er twee klassen extra worden ingepland naast de reguliere vijf klassen voor de manschappen. Daarmee lukt het een inhaalslag voor de werving van vrijwilligers na de coronaperiode te maken en de daarvoor gevormde bestemmingsreserve in 2023 deels aan te wenden. Deze geplande inhaalslag zorgt ervoor dat de bestemmingsreserve in 2025 volledig is benut.

Energietransitie

De energietransitie veroorzaakt nieuwe veiligheidsrisico's en daar moeten wij ons op voorbereiden. Dit hebben we de afgelopen periode verder gedaan door bijvoorbeeld aan te sluiten bij VTH-overleggen, de adviseurs risicobeheersing cursussen over nieuwe energiebronnen te laten volgen, en uitleg te geven aan de repressieve dienst over lokale initiatieven met nieuwe vormen van energie.

Ook hebben we gereflecteerd op het programmaplan van Brandweer Nederland over een veilige energietransitie. Een totaaloverzicht van onze huidige inspanningen is gemaakt, en op basis van hiaten ten opzichte van het landelijke programmaplan is een actieplan geformuleerd. Deze acties gaan over het beter betrokken raken in de voorfase van energie-gerelateerde initiatieven, het breder integreren van energietransitie in onze eigen vakbekwaamheidsactiviteiten en in onze voorlichtingsactiviteiten, en over het afstemmen van materialen horende bij het bestrijden van een energietransitie-gerelateerd incident. In 2024 start de uitvoering hiervan. De financiële consequenties en impact op capaciteit zijn vooralsnog niet bekend.

Toekomstverkenning Veiligheid

Samen met Planbureau Fryslân zijn Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân een project gestart om de landelijke toekomstverkenningen te vertalen naar de situatie in Fryslân. Zie het hoofdstuk Crisisbeheersing voor een toelichting op de voortgang.

6. Investeringskredieten

Overzicht van de investeringskredieten inclusief een verklaring van de mutaties.

Investeringskredieten	1 ^e begrotings- wijziging '23	Tweede berap '23	Mutatie	Verklaring
Gebruikerssoftware	215.739	12.000	-203.739	Investeringskrediet voor de publieke websites wordt uitgesteld.
Kantoormeubilair	143.336	146.337	3.001	Kleine toevoegingen in verband met meubilair nieuwe medewerkers crisisbeheersing uit aanvullende BDUR.
Installaties	306.717	314.913	8.196	
Smartphones	130.558	130.558	-	
Systeem soft- en hardware	149.054	196.245	47.191	Betreft een aanvullend krediet voor de Wifi access points - eerder vervanger i.v.m. storingen.
Renovatie en verbouwing	45.000	52.885	7.885	Wijziging betreft met name het aanpassen van de pantry's in verband de overgang naar afwasbare mokken.
Werkplekautomatisering	394.150	394.150	-	
Overig kantoorinventaris	102.271	102.271	-	
Organisatie	1.486.825	1.349.359	-137.466	
Alarmeringsmiddelen	72.600	60.000	-12.600	Op basis van de offerte is het bedrag naar beneden bijgesteld.
Kantoormeubilair	56.430	-	-56.430	Voorlopig geen uitgaven. Locatie RCC wordt onderzocht.
Systeem soft- en hardware	65.000	65.000	-	
Crisisbeheersing	194.030	125.000	-69.030	
Huisvesting JGZ	-	145.000	145.000	Jaarlijkse investeringen (aanpassingen) voor CB locaties.
Screeningsapparatuur	-	25.000	25.000	In verband met storingen eerdere vervanging dan gepland noodzakelijk.
GGD	-	170.000	170.000	
Ademlucht	71.520	55.740	-15.780	
Alarmeringsmiddelen	1.421.922	945.000	-476.922	De offerte bleek uiteindelijk door de grote aantallen goedkoper te kunnen dan in de eerste inventarisatie bleek.
Dienstvoertuigen	528.342	91.500	-436.842	Deels zit er een vertraging op de levering en deels zijn de investeringen gepauzeerd in afwachting op nieuw beleid rondom duurzaamheid.
Gebouwen	5.408.072	-	-5.408.072	De geplande realisatie voor de eerste drie locaties van de bouwagenda worden pas in 2024 opgeleverd. Het krediet gaat mee naar volgend jaar.
Grond	1.010.585	-	-1.010.585	De geplande realisatie voor de eerste drie locaties van de bouwagenda worden pas in 2024 opgeleverd. Het krediet gaat mee naar volgend jaar.
Hulpverleningsvoertuigen	164.533	164.533	-	
Installaties	2.882.332	502.084	-2.380.248	De geplande realisatie voor de eerste drie locaties van de bouwagenda worden pas in 2024 opgeleverd. Het krediet gaat mee naar volgend jaar.

Mobiele telefonie, tablets en iPads	62.962	76.000	13.038	
Overige (kantoor)inventaris	437.352	0	-437.352	De geplande realisatie voor de eerste drie locaties van de bouwagenda worden pas in 2024 opgeleverd. Het krediet gaat dus mee naar volgend jaar.
Overige brandweerinventaris	1.147.207	389.379	-757.828	Deels zit er vertraging in de levering en deels zijn investeringen gepauzeerd in afwachting van het project bluswatervoorziening
Overige brandweervoertuigen	331.958	-	-331.958	Vertraging in de levering. Krediet gaat naar volgend jaar.
Persoonlijke beschermingsmiddelen	801.956	727.301	-74.655	
PM voer- en vaartuigen	850.094	130.000	-720.094	Deels zijn de investeringen gepauzeerd in afwachting op het beleid.
Renovatie en verbouwing	282.591	266.490	-16.101	
Tankautospuiten	5.470.400	-	-5.470.400	Vertraging in de levering. De volledige batch wordt pas begin 2024 geleverd. Krediet gaat mee naar 2024.
Werkplekautomatisering	28.930	28.930	-	
Brandweer	20.900.756	3.376.957	-17.523.799	
Totaal investeringskredieten	22.581.611	5.021.316	-17.560.295	

Bijlage 1. Geactualiseerde uitvoeringsplanning bestemmingsreserves

Reserves				
	1-1-2023	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2023
Algemene reserve				
Egalisatiereserve	3.322.000	3.470.792	3.490.186	3.302.606
	3.322.000	3.470.792	3.490.186	3.302.606
Bestemmingsreserves				
Gezondheidsmonitor	303.701	102.000	80.000	325.701
FLO	806.781			806.781
Uitwerkingskader Meldkamer	500.000			500.000
Jeugdgezondheidszorg/JGZ 3.0	775.922		486.577	289.345
Tweede loopbaanbeleid	538.939			538.939
In te halen werkzaamheden	1.695.649		519.588	1.176.061
Gezonde leefomgeving	200.000		100.000	100.000
Kansrijke start	89.307		89.307	-
Nu niet zwanger	134.000		134.000	-
Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers	245.000		120.000	125.000
Integraal Zorgakkoord (IZA)	80.000		80.000	-
Wabo	380.000		90.000	290.000
Tijdelijke versterking projecten	255.500		216.500	39.000
Energietransitie	200.000		100.000	100.000
	6.204.799	102.000	2.015.972	4.290.827
Totaal eigen vermogen	9.526.799	3.572.792	5.506.158	7.593.433

Reserve in te halen werkzaamheden

Reserve in te halen werkzaamheden onderdeel organisatie

De in te halen werkzaamheden voor het onderdeel organisatie zijn middels de eerste begrotingswijziging 2021 verbijzonderd naar een tweetal thema's: de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) en inhalen toekomstbestendige bedrijfsvoering.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

Door deze wet vallen de meeste ambtenaren per 1 januari 2020 onder het private arbeidsrecht. Personeel in dienst van veiligheidsregio's zijn hiervan voorlopig uitgezonderd, mede door de bijzondere rechtspositie van brandweervrijwilligers. De huidige uitzonderingspositie gaat mogelijk verval. Wij verwachten dat er ten tijde van het opstellen van de jaarrekening meer duidelijkheid zal zijn.

Inhalen Toekomstbestendige bedrijfsvoering

Op dit moment lopen nog een aantal projecten, waarmee de achterstanden ingehaald zullen zijn. De verwachting is dat per einde jaar deze reserve volledig is gebruikt.

Reserve in te halen werkzaamheden brandweer

De bestemmingsreserve in te halen werk voor de Brandweer bevat brandweertaken op het gebied van vakbekwaam, projecten en omgevingswet.

Vakbekwaam

Het onderdeel vakbekwaam heeft de afgelopen jaren ernstige vertragingen opgelopen vanwege de coronamaatregelen. Toen gedurende het eerste half jaar deze maatregelen stap voor stap werden opgeheven, konden de wervingsacties weer worden opgestart. En met succes: wederom zijn een groot aantal vrijwilligers bereid gevonden om haar bijdrage te leveren aan een veilig Fryslân. De twee extra klassen zijn als gevolg van beschikbare capaciteit bij de BON later gestart. Hierdoor ligt het zwaartepunt van de lasten zoals bestuurlijk afgestemd in de jaren 2024 en 2025.

Projecten

Ook op de projecten binnen de Brandweer heeft versnelling plaatsgevonden. Dit betekent concreet dat de beoogde inhaalslag is ingezet en in de komende twee jaar is gerealiseerd.

Omgevingswet

De voorbereidingen op inwerkingtreding van de Omgevingswet gaan gestaag door. Naast de samenwerking met gemeenten ligt de focus intern met name op kennisontwikkeling. In 2023 verwachten we hiervoor €20.000 uit de reserve te onttrekken.

Bestemmingsreserves voor een aantal specifieke taken

Wabo

De inzet van de Wabo verloopt conform de met het bestuur gemaakte afspraken. De verwachting is dat deze bestemmingsreserve ultimo 2024 volledig is aangewend.

Tijdelijke versterking projecten

Deze reserve wordt dit jaar nagenoeg volledig aangewend. De tijdelijke versterking loopt daarmee in lijn met de bestuurlijke afspraak.

Energietransitie

Zoals in paragraaf 4 is beschreven, zet Brandweer Fryslân tijdelijke middelen in om zich zo goed mogelijk voor te bereiden op nieuwe risico's die de energietransitie met zich meebrengt. In 2023 verwachten we hiervoor €100.000 uit de reserve te onttrekken.

Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

In 2023 zijn de eerste stappen gezet richting het toekomstbestendig maken van de uitvoering van de JGZ binnen de Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers door inzet op taakherschikking. In het kader van taakherschikking is gestart met het opleiden van verpleegkundig specialisten. De kosten van het opleiden van de verpleegkundig specialisten worden onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Integraal Zorgakkoord (IZA)

Begin 2023 heeft de bestuurscommissie Gezondheid GGD Fryslân gevraagd te ondersteunen in het proces om te komen tot een gemandateerde gemeente. Hiermee wordt beoogd structuur, coördinatie en tempo in het proces IZA aan te brengen. Deze inzet wordt in 2023 gedekt vanuit de hiervoor bij de jaarrekening 2022 gevormde bestemmingsreserve.

Overige bestemmingsreserves GGD

De GGD kent een aantal bestemmingsreserves, te weten: Gezondheidsmonitor, Jeugdgezondheidszorg 3.0, Gezonde Leefomgeving, Kansrijke start en Nu Niet Zwanger. De inzet van de GGD op deze beleidsmatige ontwikkelingen verloopt conform de planning. Behoudens een aantal relatief beperkte afwijkingen zijn de verwachte onttrekkingen aan de bestemmingsreserve dan ook conform de onttrekkingen volgens de 1^e begrotingswijziging 2023.

Overige bestemmingsreserves brandweer

De overige bestemmingsreserves van de brandweer betreffen de bestemmingsreserves FLO, Uitwerkingskader Meldkamer en Tweede loopbaanbeleid. De voortgang van deze reserves is sterk afhankelijk van een aantal externe ontwikkelingen. Wij verwachten dat er ten tijde van het opstellen van de jaarrekening meer duidelijkheid zal zijn.